

Delrapport

Stöd till internationellt adopterade vid ursprungssökning

Regeringsuppdrag S2021/08111 (delvis)
Januari 2023

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	3
BESKRIVNING AV UPPDRAGET	3
BAKGRUND OCH UTGÅNGSLÄGE.....	3
GENOMFÖRANDE	4
DET INDIVIDUELLA STÖDET	4
AVGRÄNSNINGAR	4
KOMMUNIKATIONSINSATSER	4
INTERNATIONELLA SAMARBETEN OCH MFoF:S ROLL SOM CENTRALMYNDIGHET	5
UPPGIFTER OM SÖKANDE	5
JÄMSTÄLLDHETSANALYS	6
RESULTAT AV SÖKNINGAR.....	7
ANALYS & REKOMMENDATIONER	8
MFoF:S FORTSATTA ARBETE MED STÖD VID URSPRUNGSSÖKNING	8

Sammanfattning

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) har fått i uppdrag att under åren 2022 – 2023 ge stöd till internationellt adopterade i samband med ursprungssökning. Arbetet med uppdraget har utgått ifrån de arbetsprocesser och metoder som tagits fram under det pilotprojekt som MFoF genomförde under 2020 – 2021.

Stödet har utgått från den adopterades individuella behov och i första hand bestått av vägledning och olika former av hjälp till självhjälp under sökprocessen. Stödet har även omfattat praktisk hjälp, t.ex. att formulera och skicka förfrågningar till andra länders myndigheter och organisationer, samt översättning av adoptionsdokument.

Under 2022 har det inkommit 60 nya anmälningar om behov av stöd vid ursprungssökning. Under perioden 2020 – 2022 har MFoF sammanlagt gett stöd till 225 personer. Drygt 30 ursprungsländer är representerade, varav de vanligast förekommande är Sydkorea, Indien, Colombia och Chile. Av dem som sökt stöd vid ursprungssökning under 2022 var 65 % kvinnor och 35 % män. Detta kan jämföras med könsfördelningen bland internationellt adopterade i Sverige, där andel kvinnor och män är något jämnare fördelad.

I de enskilda sökningarna önskar de allra flesta stöd med att hitta biologiska föräldrar och andra släktingar. Andra vanliga önskemål är att skapa en tydligare bild av sin livshistoria och sitt ursprung, samt stöd för att få tillgång till och tolka handlingar och dokumentation om adoptionen.

Sökningar har i många fall resulterat i att internationellt adopterade fått tillgång till ny information om adoptionen och sin bakgrund, t.ex. genom ytterligare adoptionshandlingar från svenska eller utländska myndigheter eller organisationer. Det har även funnits de som kunnat återförenas med sin biologiska familj eller som fått information om att en återförening inte varit möjlig. I andra sökningar har den adopterade fått information, via myndigheter i ursprungslandet, om att det saknats tillräckliga uppgifter för att söka vidare.

I syfte att sprida information om möjligheten till stöd vid ursprungssökning har MFoF bland annat gjort utskick till adopterades föreningar och adoptionsorganisationer, annonsering samt publiceringar via LinkedIn och myndighetens egna webbplats.

MFoF välkomnar regeringens beslut att stödet till internationellt adopterade vid ursprungssökning får mer långsiktig finansiering genom att kostnaderna läggs till myndighetens ordinarie anslag. Tillgång till långsiktiga resurser är avgörande för hur MFoF fortsatt kan planera, systematisera och organisera arbetet samt i vilken omfattning stöd kan erbjudas.

Beskrivning av uppdraget

I 2022 års regleringsbrev gav regeringen Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) i uppdrag att under 2022–2023, ge stöd till internationellt adopterade i samband med ursprungssökning. En del i uppdraget handlar om att myndigheten aktivt ska sprida information till målgrupperna om att stödet finns tillgängligt. MFoF ska under perioden också redovisa en jämställdhetsanalys av stödet.

Bakgrund och utgångsläge

Arbetet med uppdraget har utgått från de arbetsprocesser och metoder som tagits fram under det genomförda pilotprojektet under 2020 – 2021. Pilotprojektet slutrapporterades januari 2022, S2019/05315/RS (delvis). Vid starten av uppdraget 2022 hade MFoF kvar pågående sökningar från pilotprojektet. Sedan tidigare hade myndigheten också upparbetade och etablerade kontakter med centralmyndigheter och organisationer i andra länder. Samarbetet med dessa aktörer är centrala för genomförandet.

Genomförande

Det individuella stödet

Stödet till adopterade utgörs av följande:

- Vägledande stöd: guidning och stöttning under sökprocessen och dess olika steg, en slags hjälp till självhjälp. Exempelvis bidra med att skapa struktur i sökandet, lämna information om olika sökvägar och ge möjlighet för reflektion under processens gång.
- Praktiskt stöd: hjälp med praktiska moment som kan uppstå under sökningen. Exempelvis stöd i att formulera eller förmedla förfrågningar till myndigheter eller organisationer i både Sverige och ursprungslandet.
- Översättning av adoptionshandlingar från ursprungslandets språk till svenska och möjlighet till telefontolk vid första kontakten i samband med en återförening.

Avgränsningar

- Stödet riktar sig till internationellt adopterade över 18 år. Det är ett individuellt stöd till den adopterade och omständigheter som rör den personen. MFoF utför inte sökning av biologiska föräldrar eller släktingar via sociala medier. Möjligheter till sådan sökning finns dock för den enskilde.
- Om det finns misstankar eller uppgifter om oegentligheter i samband med adoptionen kan MFoF inom ramen för uppdraget bistå med stöd vid ursprungssökning. För psykosocialt stöd har myndigheten hänvisat den enskilde till samtalsstöd (ett annat av MFoF:s uppdrag inom internationella adoptioner). MFoF har inte i uppdrag att utreda brott. Den enskilde som önskar hjälp med att utreda misstankar eller uppgifter om oegentligheter hänvisas, om möjligt, vidare till den svenska polismyndigheten eller aktör i ursprungslandet.

Kommunikationsinsatser

Under 2022 har MFoF genomfört aktiviteter i syfte att sprida information om möjligheten till stöd vid ursprungssökning:

- Informationsutskick till adopterades föreningar och adoptionsorganisationerna, under våren och hösten 2022. Information om stödet vid ursprungssökning har även publicerats på myndighetens webbplats samt via LinkedIn.
- En annonsering i Aftonbladet tematidning, Barnhälsa, gjordes under hösten 2022. I annonsen uppmärksammades myndighetens arbete med bland annat stöd till adopterade. Myndigheten har även informerat om stödet vid olika konferenser under året, exempelvis på MFoF:s digitala konferens om tidigt stöd vid adoption och vid myndighetens deltagande vid Socialchefsdagarna och Socionomdagarna.
- Adopterades föreningar har bjudits in till informationsmöte i juni och oktober 2022. Båda mötestillfällena har ställts in p g a för få anmälda deltagare. Syftet med mötena var att få ett tillfälle att informera om MFoF:s uppdrag inom adoptionsområdet och genomföra en dialog med föreningarna. Till det planerade mötet i juni hade MFoF även bjudit in Anders Hjern, professor och forskare, för att presentera rapporten, "Hälsa och sociala livsvillkor hos internationellt adopterade i vuxen ålder" som han tillsammans med Bo Vinnerljung tagit fram på uppdrag av MFoF. Avsikten har också varit att få ett tillfälle till dialog kring den ojämna könsfördelningen bland deltagarna i stöden samt efterfråga vilka behov av stöd som kan finnas.

Sammanfattningsvis finns det ett antal kanaler där adopterade och adoptivföräldrar samt yrkesverksamma som möter målgrupperna kan få kännedom om att möjligheten till stöd vid ursprungssökning finns. MFoF upplever dock att det är en utmaning att nå fram till målgrupperna. Myndigheten kommer att fortsätta arbetet med att aktivt sprida information om stödet under 2023.

Internationella samarbeten och MFoF:s roll som centralmyndighet

En förutsättning för att ursprungssökning ska bli effektiv är ett väl fungerande samarbete med både svenska och utländska myndigheter och organisationer. Under det gångna året har MFoF deltagit vid fysiska och digitala möten och forum där frågan om ursprungssökning varit ett aktuellt ämne. Några exempel på detta är:

- Medverka vid möten med bland annat andra centralmyndigheter inom det nordiska nätverket, samt Intercountry Adoption Network (ICAN-gruppen, ett nätverk bestående av centralmyndigheter från flera olika mottagarländerna). Vid dessa möten diskuterades bland annat frågor om internationell adoption och internationellt adopterades möjligheter att söka sitt ursprung.
- Medverka vid ett digitalt möte arrangerat av Colombias centralmyndighet, Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF). Till detta möte hade ICBF bjudit in internationellt adopterade från Colombia. Vid mötet lämnade ICBF information om tillvägagångssätt och möjligheter till ursprungssökning i landet.
- I maj 2022 genomförde MFoF en resa till Chile. Syftet med resan var att informera och underlätta genomförandet av myndighetens regeringsuppdrag kopplade till internationella adoptioner, däribland arbetet med ursprungssökning. Ytterligare ett skäl var att på plats få information om hur den chilenska utredningen av brott och oegentligheter i samband med internationella adoptioner fortskrider.
- MFoF har vid några tillfällen haft möten med Adoptionscentrum, Resor och Rötter. Syftet har varit att informera om respektive verksamhetens arbete med stöd vid ursprungssökning samt att utbyta kunskaper och erfarenheter.

Under året har MFoF fortsatt att samla information och byggt upp kunskap, erfarenheter och kontaktnät. I arbetet har andra centralmyndigheter, utländska och svenska ambassader, såväl som svenska och internationella myndigheter och organisationer varit viktiga. Myndigheten har även besvarat förfrågningar från andra centralmyndigheter om eftersökning av adopterade i Sverige samt frågor kring det stöd som erbjuds till adopterade.

Uppgifter om sökande

Nedan presenteras statistik till och med december 2022 avseende antal sökande, åldersfördelning och representerade länder. Statistiken presenteras könsuppdelad där det är möjligt.

Det totala antalet ärenden inom ursprungssökning uppgår nu till 225, varav 155 är pågående och 70 har avslutats. Andelen kvinnor som sökt stöd vid ursprungssökning är högre än andelen män, 72 % jämfört med 28% (tabell 1).

Tabell 1. Ärenden under 2020–2022, pågående och avslutade. Anges i antal och andel %.

	Antal	varav kvinnor	varav män
Pågående ärenden	155 (68%)	109 (70%)	46 (30%)
Avslutade ärenden	70 (32%)	54 (77%)	16 (23%)
Totalt	225	163 (72%)	62 (28%)

Antalet inkomna anmälningar om stöd har varierat över åren. Under 2022 visar könsfördelningen att en något större andel män än tidigare sökt stöd. (tabell 2).

Tabell 2. Inkomna anmälningar under 2020, 2021 och 2022, pågående och avslutade. Anges i antal och andel (%).

	Anmälan inkom 2020			Anmälan inkom 2021			Anmälan inkom 2022		
	Antal	varav kvinnor	varav män	Antal	varav kvinnor	varav män	Antal	varav kvinnor	varav män
Pågående ärenden	38	27 (71%)	11 (29%)	62	47 (76%)	15 (24%)	55	35(64%)	20 (36%)
Avslutade ärenden	42	33 (79 %)	9 (21%)	23	17 (74%)	6 (26%)	5	4(80%)	1(20%)
Totalt	80	60 (75%)	20 (25%)	85	64 (75 %)	21(25%)	60	39(65%)	21 (35%)

De adopterades ursprungsländer uppgår för närvarande till 32 olika länder: Bangladesh, Belarus, Brasilien, Bolivia, Bulgarien, Chile, Colombia, Dominikanska republiken, Etiopien, Eritrea, Grekland, Guatemala, Indien, Indonesien, Iran, Israel, Kina, Litauen, Malaysia, Mexiko, Peru, Polen, Rumänien, Serbien, Sri Lanka, Sydkorea, Taiwan, Thailand, Tjeckien, Tyskland, USA och Vietnam. De vanligast förekommande ursprungsländerna är Sydkorea, Indien, Colombia och Chile.

Som framgår av tabell 3 är de flesta av deltagarna i stödet mellan 30-44 år eller 45 år och äldre.

Tabell 3. Åldersfördelning bland deltagare i stödet. Anges i antal och andel (%).

	Totalt n=225	Kvinnor n=163	Män n=62
18–29 år	50 (22%)	33 (20%)	17 (27%)
30–44 år	101 (45%)	70(43%)	31 (50%)
45 år eller äldre	74 (33%)	60 (37%)	14 (23%)

De adopterade vill i de allra flesta fall ha stöd med att hitta biologiska föräldrar och/eller andra släktingar, skapa en tydligare bild av livshistorien och sitt ursprung eller stöd för att få tillgång till och tolka handlingar som berör adoptionen.

Under perioden 2020-2021 hade 35% (57 personer) av de adopterade angett i sin anmälan att de hade misstankar eller uppgifter om att adoptionen varit föremål för oegentligheter. Motsvarande andel under 2022 uppgick till 18% (11 personer). Totalt är det 68 personer som uppgett att de misstänker eller har uppgifter om att deras adoption varit föremål för oegentligheter. Dessa personer hade ursprung i Brasilien, Chile, Colombia, Dominikanska republiken, Etiopien, Eritrea, Grekland, Indien, Iran, Israel, Kina, Sri Lanka, Sydkorea, Taiwan, Thailand, USA, och Vietnam.

Jämställdhetsanalys

I tidigare analyser har MFoF konstaterat att det inte finns några större skillnader i fråga om vilken typ av stöd som kvinnor respektive män önskar i ursprungssökningen. Behov och önskemål är i stort sett desamma oavsett kön.

Under 2020-2021 var andelen kvinnor som sökt stöd vid ursprungssökning betydligt högre än andelen män, 75 % kvinnor jämfört med 25 % män. Det har under 2022 fortsatt att vara en högre andel kvinnor som söker stödet men andelen manliga sökande har ökat något till 35% jämfört med 65% kvinnor. Dessa uppgifter kan jämföras med könsfördelningen för samtliga personer som adopterats till Sverige från andra länder där andel kvinnor är 55 % och andel män är 45 % (källa: SCB:s Statistikdatabas, statistik adopterade år 2020). Vad som är orsaken till den ojämna könsfördelningen har inte kunnat klargöras. En möjlig förklaring kan vara traditionella könsnormer och ideal i samhället som kan påverka förmågan och benägenheten att söka stöd och hjälp. Att MFoF nu ser en viss ökning av andelen män, kan bero på att information om stödet nått ut till fler män under de 3 år som stödet varit tillgängligt.

Resultat av sökningar

MFoF har under arbetet med ursprungssökning konstaterat att processen i de flesta fall är både lång och komplex. Många sökningar som påbörjades under 2020-2021 pågår fortfarande. Olika omständigheter kan påverka möjligheten och utfallet av sökningen, t.ex tillgång till stöd i ursprungslandet, information i tillgängliga adoptionsdokument och lagstiftning i ursprungslandet. Den adopterades egna möjligheter och motivation att vara aktiv i sin sökning påverkar också processen.

Utfallen av ursprungssökningar har varierat, liksom önskemålen kring vad de adopterade själva vill uppnå. De allra flesta har en önskan om att hitta biologiska familjemedlemmar. I ett fåtal sökningar har biologisk familj hittats och svarat att de önskar kontakt med den adopterade. I några fall har den biologiska familjen meddelat att de inte är intresserade av kontakt. Enstaka sökningar har även resulterat i att adopterade fått information om att anhöriga avlidit eller att det saknas tillräckliga uppgifter för att söka vidare. Ett större antal sökningar har resulterat i att den adopterade fått tillgång till ny information om adoptionen och bakgrunden, t.ex. genom ytterligare adoptionshandlingar från svenska eller utländska myndigheter eller organisationer.

Att söka sitt ursprung kräver både tid och tålamod av den adopterade då det är en lång och komplex process. Ett antal sökande har valt att avsluta eller ta en paus i sin sökning då den enskilde inte haft utrymme i sin livssituation eller haft förväntningar som legat utanför stödets ramar.

MFoF erfar att behov av stöd finns kvar även efter att en biologisk släkting har hittats. Utmaningar som den adopterade kan möta är t.ex. att bygga och bibehålla relationen utifrån språk, kultur och avstånd.

Analys & rekommendationer

MFoF välkomnar regeringens beslut att stödet till internationellt adopterade vid ursprungssökning får mer långsiktig finansiering genom att kostnaderna läggs till myndighetens ordinarie anslag. Beslutet innebär att internationellt adopterade i Sverige långsiktigt erbjuds stöd vid ursprungssökning.

MFoF bedömer att behov av stöd vid ursprungssökning är efterfrågat då nya anmälningar och förfrågningar inkommer löpande. MFoF:s bedömer också att behovet av stöd med ursprungssökning kommer att bestå över tid utifrån att många av Sveriges adopterade är relativt unga och majoriteten av de som idag söker stöd är över 30 år. Tillgång till långsiktiga resurser är avgörande för hur MFoF fortsatt kan planera, systematisera och organisera arbetet samt i vilken omfattning stöd kan erbjudas. Många utmaningar kvarstår dock då sökningar i de flesta fall är beroende av ursprungslandets möjligheter att bistå med stöd. För att bättre möta adopterades behov finns områden som skulle behöva utredas vidare, exempelvis i vilken omfattning den enskilde bör avlastas kostnader som kan uppstå under sökprocessen. Kostnaderna kan t. ex. inbegripa DNA-test och återresa. Vissa behov kan också kvarstå efter att en biologisk familj har hittats, t.ex. i form av ekonomiskt, psykosocialt och språkligt stöd. MFoF har beskrivit detta mer utförligt i slutrapporten av pilotprojektet – regeringsuppdrag S2019/05315/RS (delvis). MFoF rekommenderar att regeringen ser över frågorna i den mån de inte behandlas inom den särskilda utredningen Sveriges internationella adoptionsverksamhet – lärdomar och vägen framåt, dir 2021:95.

MFoF:s fortsatta arbete med stöd vid ursprungssökning

MFoF kommer att fortsätta tillhandahålla individuellt stöd, där inriktningen främst är ett vägledande och praktiskt stöd. MFoF ser möjligheter att utveckla och förbättra förutsättningarna för att sökningar ska kunna utföras mer effektivt. Detta genom att vidareutveckla kontaktnät och samarbeten med andra centralmyndigheter, såväl som svenska utlandsmyndigheter och andra relevanta aktörer. MFoF kommer fortsätta sprida information till berörda målgrupper om möjligheten till stöd. Myndigheten följer även utvecklingen av den ojämna könsfördelningen och ser över om den kan påverkas via nya kommunikationsinsatser.